

ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਕਣਕ ਵਿਚ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨਦੀਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਕਾਫੀ ਘਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਚਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ

ਇਹਨਾਂ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕੋ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਹਰ ਸਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਥਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਉੱਗਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਣਕ ਬੀਜਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟੋਪ / ਬੰਕਰ /

ਦੇਸਤ 30 ਈ. ਸੀ. (ਪੈਂਡੀਮੈਥਾਲਿਨ 1.5 ਲਿਟਰ; ਅਵਕੀਰਾ/ਮੇਮੀਜੀ 85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (ਪਾਈਰੋਕਸਾਲਫਾਨ) 60 ਗ੍ਰਾਮ; ਪਲੇਟਫਾਰਮ 385 ਐਸ.ਈ. (ਪੈਂਡੀਮੈਥਾਲਿਨ + ਮੈਟ੍ਰਿਬਿਊਜਿਨ) 1.0 ਲਿਟਰ ਦਾ ਦਕਸ਼ਪਲੱਸ 48 ਈ.ਸੀ. (ਪੈਂਡੀਮੈਥਾਲਿਨ + ਮੈਟ੍ਰਿਬਿਊਜਿਨ) 900 ਮਿ. ਲਿ. ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਛਿੜਕਾਅ ਲਈ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕੱਟ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਟੱਕ ਵਾਲੀ ਨੌਜਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਲੱਕੀ ਸੀਡ ਡਰਿੱਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਓ ਜਿਹੜੀ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਸਿਲੁਬ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਖੇਤ ਡਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਇਕਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੈਰ-ਰਸਾਇਣਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ

ਰੋਕਥਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਫੇਸ ਸੀਡਿੰਗ-ਕਮ-ਮਲਚਿੰਗ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਦੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਕਣਕ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ ਵਰਤ ਕੇ, ਝੋਨੇ ਦੇ ਨਾੜ ਵਿੱਚ, ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚ ਵੀ ਨਦੀਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਵੀ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਰਫੇਸ ਸੀਡਿੰਗ ਕਮ-ਮਲਚਿੰਗ ਜਾਂ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਹੀ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤਕਨੀਕੀ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਿਤ ਕੌਲ, ਮੋਬਾਇਲ 81464-00233

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਚਹਿਕਿਆ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ

ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰਗਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ ਵਿਚ ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰੀ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਖਿੜ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੋਈ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੂਰਿਸਟ ਹੱਥ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਛੰਡ 850 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ-ਬਹਿਰਮਪੁਰ ਲਿੰਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਸ ਛੰਡ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ, ਮਿਆਣੀ, ਡਾਲਾ, ਮਗਰ ਮੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਟਮਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਦੀਪਕ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਵੀ ਪੀ ਬਦਨੌਰ ਇੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਰਾਮਸਰ ਸਾਈਟ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਇਹ ਸੈਂਟਰ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰੀ ਨਕਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। 3 ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਇੰਟਰਪਰਟੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਆਡੀਟਰੀਅਮ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਜੈਕਟਰ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਛੰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਇੱਥੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। 4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਸਿੰਗਟਨ ਡੀਸੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਛੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰੈਕਡਰ ਲਾਇਲ, ਪ੍ਰੀਸਕੋਟ ਅਤੇ ਲੌਰੀ ਨੇਵੀ ਆਏ ਸਨ। ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਚ ਟਾਵਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਮਹਿਮਾਨਾਂ 'ਚ 100 ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਸ਼ਾਮਲ
ਹਰ ਸਾਲ ਰੂਸ, ਸਾਈਬੇਰੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਠੰਡ ਵਧਣ ਅਤੇ ਬਰਫਬਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਛੀ ਘੱਟ ਠੰਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਲ ਹਿਜ਼ਰਤ ਕਰਕੇ ਹਨ। ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸੈਰਗਾਹ ਹੈ। ਇੱਥੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੰਛੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਸ, ਨਾਰਥ ਪਿੰਨ, ਟੇਲ, ਨਾਰਥਰਨ, ਛਾਵਲਰ, ਗੈਡਵਲ ਗ੍ਰੇ, ਲੈਗ ਰੂਜ਼, ਪ੍ਰਪਲ ਹੈਰਨ, ਗ੍ਰੇ ਹੈਰਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਸਾਰਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ
ਇਸ ਵਾਰ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ ਵਿਖੇ ਸਾਰਸ ਦੇ ਦੋ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਬੱਚਾ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਉਡਾਨ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਛੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜੋੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜੋੜੇ 'ਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਵੀ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸਤੀ ਪੰਛੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟੂਰਿਸਟ ਹੱਥ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ
ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਣ ਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਦੀਪਕ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਸ਼ੋਪੁਰ ਛੰਡ ਨੂੰ ਟੂਰਿਸਟ ਹੱਥ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਇੰਟਰਪ੍ਰਟੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਤਲਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਿੰਨੀ ਗੋਆ ਵਾਂਗ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

KS GROUP
SINCE 1968
MALERKOTLA, PUNJAB

ਕਿਸਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ

2 IN 1 COMBO

BEW ਸੁਪਰ ਸੀਡਰ

- ਲੋਨ ਉਪਲੱਬਧ
- ਸਬਸਿਡੀ ਉਪਲੱਬਧ
- ਬੁਕਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ
- ਪਾਉਡਰ ਕੋਟਿੰਗ ਪੇਂਟ
- ਪੇਟੇਂਟ ਡਿਜ਼ਾਇਨ

TOLL FREE NUMBER
1800-120-004455

www.ksagrotech.org, www.bewindia.co, www.ksagri.in

ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਰਹਿਤ ਫਸਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ

ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਪੌਦਾ ਰੋਗ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ
ਮੋਬਾਇਲ : 94637-47280

ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਉੱਪਰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਢੀ ਤੱਕ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁੰਗੀਆਂ, ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਰਹਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੋਣ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ

ਪੀਲੀ ਕੁੰਗੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਔਸਤਨ 5-6 ਵਾਰ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕਾਫੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ

ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ਦੀ ਬੀਜ ਸੋਧ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ		
ਬਿਮਾਰੀ	ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕ	ਮਾਤਰਾ (ਪ੍ਰਤੀ 40 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ)
ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਕਾਂਗਿਆਰੀ	ਰੈਕਿਸਲ ਈਜੀ (ਟੈਬੂਕੋਨਾਜ਼ੋਲ)	13 ਮਿ. ਲਿ. 400 ਮਿ. ਲਿ. ਪਾਣੀ
ਸਿੱਟੇ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗਿਆਰੀ	ਓਰੀਅਸ 6 ਐਫ ਐਸ (ਟੈਬੂਕੋਨਾਜ਼ੋਲ) ਵੀਟਾਵੈਕਸ ਪਾਵਰ 75 ਡਬਲਯੂ ਐਸ (ਕਾਰਬੋਕਿਸਨ+ਟੈਟਰਾਮੀਥਾਈਲ ਥਾਈਯੂਰਮ ਡਾਈਸਲਫਾਈਡ) ਵੀਟਾਵੈਕਸ ਪਾਵਰ 75 ਡਬਲਯੂ ਪੀ (ਕਾਰਬੋਕਿਸਨ) ਟੈਬੂਸੀਡ/ਸੀਡੇਕਸ/ਐਕਸਜੋਲ 2 ਡੀ ਐਸ (ਟੈਬੂਕੋਨਾਜ਼ੋਲ)	13 ਮਿ. ਲਿ. 400 ਮਿ. ਲਿ. ਪਾਣੀ 120 ਗ੍ਰਾਮ 80 ਗ੍ਰਾਮ 40 ਗ੍ਰਾਮ

ਕਰੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਕੁੰਗੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ। ਕੁੱਝ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗਿਆਰੀ, ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਬੀਜ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇੱਕ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ। ਜੇਕਰ ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਖੇਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਝਾੜ ਪੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇੜੇ ਪੈਸੇ ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚ

ਡਰੰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਦਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਦਵਾਈ ਚੰਗੀ

ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਮਿਕਦਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਜ ਸੋਧ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਾਰਣੀ-1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਣਕ

ਸੋਜ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 826, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 869, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 824, ਸੁਨੇਹਰੀ (ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 766), ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਚਪਾਤੀ, ਡੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 187, ਐਚ ਡੀ 3226, ਉੱਨਤ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 343, ਉੱਨਤ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 550, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਜਿੰਕ, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 725, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 677, ਐਚ ਡੀ 3086, ਡਬਲਯੂ ਐਚ 1105, ਐਚ ਡੀ 2967 ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ

ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ

ਖੇਤੀ ਰੁਝਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ

ਨੂੰ ਕਾਂਗਿਆਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।

ਤੇਲ ਬੀਜ

ਇਹ ਸਮਾਂ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਨਾਲੋਂ ਪਨੀਰੀ ਰਾਹੀਂ ਫਸਲ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਪਨੀਰੀ ਰਾਹੀਂ ਜੀ

ਤੋਂ ਅੱਧ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ 400 ਗ੍ਰਾਮ ਬੀਜ ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਅਗੋਤੀ ਬੀਜੀ ਰਾਇਆ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ 45 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਪਰ ਬਰਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 35 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਅਤੇ 50 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਬੀਜਣ ਸਮੇਂ ਪਾਓ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ

ਇਹ ਸਮਾਂ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਦੀਆਂ ਪਛੋਤੇ ਮੌਸਮ ਦੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਲਵਾਈ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ। ਗਾਜਰ,

ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਦੀ ਬੀਜਾਈ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਪਿਆਜ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਬੀਜਾਈ ਲਈ 4-5 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਬੀਜੋ। ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੂਟੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਲੂ ਸਮੇਤ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੱਬ ਦਿਓ।

ਬਾਗਬਾਨੀ

ਪੱਤਝੜ ਵਾਲੇ ਬੂਟਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆੜੂ, ਅਲੂਚਾ, ਨਾਖ, ਅੰਗੂਰ ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਣੀ ਰੋਕ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਦੀ ਆਉਣ

ਨੂੰ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁੱਲੀਆਂ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਕੁੱਲੀਆਂ ਸਰਕਡੇ, ਕਮਾਦ ਦੀ ਖੋਰੀ, ਮੱਕੀ ਦੇ ਟਾਡਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੁੱਲੀਆਂ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਖੁੱਲੀਆਂ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਕਿ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਬੇਰਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ 3-4 ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੋ। ਬੇਰਾਂ ਦੇ ਫਲਾਂ ਦਾ ਕੇਰਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨੈਫਥਲੀਨ ਐਸਟਿਕ ਐਸਿਡ (ਐਨ. ਏ. ਏ.) ਨੂੰ 15 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ 500 ਲਿਟਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਤੇ ਛਿੜਕੋ। ਨੈਫਥਲੀਨ ਐਸਟਿਕ ਐਸਿਡ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਅਲਕੋਹਲ ਵਿਚ ਘੋਲ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਓ।

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ

ਨਵਜੰਮੇ ਕੱਟੜੂ / ਵੱਛੜੂ ਨੂੰ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਸੁੱਕੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੋ। ਉਹ ਠੰਡ ਵਿਚ ਨਿਮੋਨੀਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੌਤਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਬੋਹਲੀ ਜਾਂ ਬਾਖੜਾ ਦੁੱਧ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਵਜੰਮੇ ਕੱਟੜੂ/ਵੱਛੜੂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਹਲੀ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੋਹਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਆਮ ਦੁੱਧ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ 1-2 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫਿਰ 12 ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਬੋਹਲੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੋਹਲੀ ਨੂੰ ਕੋਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਵੋ। ਕਣਕ ਦੇ 40 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਨੂੰ 13 ਮਿ. ਲਿ. ਰੈਕਿਸਲ ਈਜੀ/ਓਰੀਅਸ (400 ਮਿ.ਲਿ. ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ) ਜਾਂ 40 ਗ੍ਰਾਮ ਟੈਬੂਸੀਡ/ਸੀਡੇਕਸ/ਐਕਸਜੋਲ ਜਾਂ 120 ਗ੍ਰਾਮ ਵੀਟਾਵੈਕਸ ਪਾਵਰ ਜਾਂ 80 ਗ੍ਰਾਮ ਵੀਟਾਵੈਕਸ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕੇ ਬੀਜੋ। ਸਿਉਂਕਿ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਬੀਜ ਨੂੰ 1 ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੁਜਰ 70 ਡਬਲਯੂ ਐਸ ਜਾਂ 2 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਨਿਊਨਿਕਸ 20 ਐਫ ਐਸ ਜਾਂ 4 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਡਰਸਬਾਨ / ਰੂਬਾਨ / ਡਰਮੈਟ 20 ਈ ਸੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕੇ ਸੁਕਾ ਲਵੋ। ਨਿਊਨਿਕਸ ਨਾਲ ਸੋਧੇ ਬੀਜ

ਐਸ ਐਲ-1 ਬੀਜਣ ਲਈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਦੋਗਲੀ ਕਿਸਮ ਹਾਇਓਲਾ ਪੀ ਏ ਸੀ 401 ਦੀ 35 ਤੋਂ 40 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਵਰਤੋਂ। ਰਾਇਆ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਆਰ ਸੀ ਐਚ 1, ਪੀ ਐਚ ਆਰ 126, ਗਿਰੀਰਾਜ, ਆਰ ਐਲ ਸੀ 3, ਪੀ ਬੀ ਆਰ 357, ਆਰ ਐਲ ਐਮ 619, ਪੀ ਬੀ ਆਰ 97 ਅਤੇ ਪੀ ਬੀ ਆਰ 91 ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਨ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪੀ ਸੀ 6 ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰ ਲਵੋ। ਜੇਕਰ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲੇਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਵੰਬਰ

ਮੂਲੀ, ਸ਼ਲਗਮ, ਪਾਲਕ, ਧਨੀਆਂ, ਮੇਥੀ, ਲਸਣ ਅਤੇ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ-89 ਅਤੇ ਮੀਠੀ ਫਲੀ ਦੀ ਬੀਜਾਈ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਠਮਾਟਰ, ਬੈਰਾਣ, ਮਿਰਚ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬੂਟੇ ਨੀਂਦਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਠੰਡ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚ ਸਕਣ। ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਬੂਟਿਆਂ ਉੱਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਲਗਾਏ ਬੂਟਿਆਂ

ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਸਮਾਂ

ਪੂਜਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵਾ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ,
ਪਲਾਂਟ ਬਰੀਡਿੰਗ ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਵਿਭਾਗ (ਮੋ. 90413-11227)

ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 : ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਣਕ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰੇਟ ਸਟਾਰਚ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰੇਟ ਸਟਾਰਚ, ਪੂਰਨ ਸਟਾਰਚ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਆਂਦਰ ਵਿਚ ਪੱਚਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਣਕ ਦਾ ਸਟਾਰਚ ਜੋ ਕੁੱਲ ਅਨਾਜ ਦਾ ਲਗਭਗ 70% ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਟਾਰਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਮਾਈਲੋਜ਼ ਅਤੇ ਐਮੀਲੋਪੈਕਟਿਨ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਐਮੀਲੋਪੈਕਟਿਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਐਮਾਈਲੋਜ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਐਮਾਈਲੋਜ਼ ਸਟਾਰਚ ਦੀ

ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੋਟੀ ਤਾਜ਼ੀ ਖਾਣ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਟੇ ਵਿਚ ਵੱਧ ਐਮਾਈਲੋਜ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਸਖਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਦਲੀਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਖਾਧਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਦਲੀਆ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸੁਆਦੀ ਹੈ। ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟਸ ਦੁਆਰਾ ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਘੱਟ, ਮੱਧਮ ਜਾਂ ਵੱਧ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਭੋਜਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 0-100 ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ

ਬਾਇਓਫੋਰਟੀਫਾਈਡ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਜ਼ਿਕ : ਇਹ 2017 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪੱਛਮੀ ਮੈਦਾਨੀ ਜ਼ੋਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਬਾਇਓਫੋਰਟੀਫਾਈਡ ਕਣਕ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਮੋਟੇ, ਸਖਤ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹਨ। ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਔਸਤਨ 40.6 ਪੀ.ਪੀ. ਐਮ. ਜ਼ਿਕ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਔਸਤ ਝਾੜ 22.5 ਕੁਇੰਟਲ

ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਖੁਰਾਕੀ ਜ਼ਿਕ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸਰੋਤ ਹੈ।
ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਜ਼ਿਕ 2 : ਇਹ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਾਇਓਫੋਰਟੀਫਾਈਡ ਕਣਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਜ਼ਿਕ ਨਾਲੋਂ ਲੱਗਭਗ 12% ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25% ਵੱਧ ਜ਼ਿਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਜ਼ਿਕ 2 ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਆਇਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੇ ਕੁੰਗੀ ਰੋਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ, ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕ, ਆਇਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਲਈ ਬਾਇਓਫੋਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਸਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ ਰੋਟੀ, ਦਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਜ਼ਿਕ 2 ਬਾਇਓਫੋਰਟੀਫਾਈਡ ਕਣਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ।
ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਬੇਕਿੰਗ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੀ ਕਿਸਮ
ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਚਪਾਤੀ : ਇਹ ਇਕ ਕਣਕ ਦੀ ਉੱਤਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ

ਅਤੇ ਉੱਚ ਐਮਾਈਲੋਜ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਾਲੇ ਅਨਾਜ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਰਜਿਸਟਰੇਟ ਸਟਾਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਗੁਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕਣਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 ਵੱਧ ਖੁਰਾਕੀ ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੂਗਰ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਬਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਯੋਗ ਹੈ। ਬਜ਼ਾਰੇ, ਜਵੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਣਕ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਸੁਆਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 ਕਣਕ ਤੋਂ ਵੀ

'ਤੇ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਭੋਜਨ ਦਾ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਜਿੰਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਓਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਬਲੱਡ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਫਾਈਨਡ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟਸ ਅਤੇ ਸ਼ੂਗਰ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਵਧੇਰੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਵੱਧ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਚਰਬੀ ਜਾਂ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨਾਂ ਦਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ 55 ਤੱਕ ਦੇ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 56-69 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਅਤੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਮਾਨੇ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਵੱਧ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਧ ਰਜਿਸਟਰੇਟ ਸਟਾਰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ ਆਰ ਐਸ 1 ਤੋਂ ਬਣੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਗਲਾਈਸੇਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਸਾਈਡ 3000

ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ

BHARAT CERTIS
AGRICULTURE LTD.
A Group Company of Mitsui & Co., Ltd., Japan

ਵਧੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ
ਸਕੈਨ ਕਰੋ

8882 426 426

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਪਤਾਹਿਕ

KHETI DUNIYAN

An Exclusive Agricultural Weekly

ਰਜਿਸਟਰਡ ਆਫਿਸ :

9-ਏ, ਅਜੀਤ ਨਗਰ,
ਪਟਿਆਲਾ

ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਆਫਿਸ :

ਕੇ.ਡੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਰੋਡ,
ਨੇੜੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਾਰਕੀਟ,
ਪਟਿਆਲਾ-147001

ਫੋਨ : 0175-2214575, ਮੋ.90410-14575
ਈ-ਮੇਲ : khetiduniyan1983@gmail.com

www.khetiduniyan.in

ਸਾਲ 41 ਅੰਕ 47
ਮਿਤੀ 25-11-2023

ਐਡੀਟਰ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਫਤਰ

ਪਟਿਆਲਾ

ਫੋਨ : 0175-2214575

ਮੁੰਬਈ
ਦਿੱਲੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਬਠਿੰਡਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਡੀ.ਡੀ. ਨਾਰੰਗ

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਡਾ. ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ

ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਲਾਠਰ

ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ

ਏਕਤਾ ਕੰਪਿਊਟਰਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ

ਨੋਟ

- ★ ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਰਾ ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ★ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਭਾਵੇਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਰਾਏ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵੋ।
- ★ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

Editor, Printer & Publisher JAGPREET SINGH
Printed at Vargenia Printers, Sher-e-Punjab
Market, Gaushala Road, PATIALA &
Published at Patiala for Prop. JAGPREET SINGH

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਡਾ.)
ਮੋ. 78883-27695

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਥੱਲੇ ਦੌਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਕਬੂਲ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਐਮ ਐਲ ਡਾਰਿਲੰਗ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਰਿਲੰਗ ਦਾ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਥਨ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ 1920ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ: 'ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਪਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ'। 'ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ' ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਮੇਂ 1970ਵਿਆਂ ਅਤੇ 1980ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾਂ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ; ਭਾਵ ਫਸਲ ਵੇਚ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਕੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਬਚਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ 1990ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਤ ਫਿਰ ਬਰਤਾਨਵੀ

ਹਕੂਮਤ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। 1947 ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬੋਰਲੌਂਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿਚਾਰੀਆ ਵਰਗੇ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਐੱਮ ਐੱਸ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਵਰਗੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ 'ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ' ਦੇ ਮਾਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ ਪਲੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਲੀਏ, ਕੈਂਸਰ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਸ਼ੂਗਰ ਵਰਗੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਵੰਦਨਾ ਸ਼ਿਵਾ ਨੇ 'ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਹਿੰਸਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਰੰਡੀਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਧਦਾ ਬੋਝ

ਕਰਜ਼ਾ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਸਿਰ 1997 ਵਿੱਚ 5700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਧ ਕੇ ਹੁਣ 2023 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ 2022-23 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਵੱਧ ਕੇ 3.12 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਉਂਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਇਉਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਰਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। 3 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ 47 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ

ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁਝਿੱਕੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ 2 ਲੱਖ ਛੋਟੇ ਖੇਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਇਸ ਦਹਕੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਵੰਡ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਛੋਟੇ ਖੇਤੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਐਸਤਨ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 16000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ

ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਐਸਤਨ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਉਲਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ 40-45% ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਲੈ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਧਨਾਢ ਕਿਸਾਨੀ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਆਕਾਰ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਲਾਗਤਾਂ ਘਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨ (15 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ 19% ਹਨ, ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ 'ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ 52%, ਬਿਜਲੀ ਦਾ 54% ਅਤੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦਾ 55% ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਧਦਾ ਰੁਝਾਨ

ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣੀਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ

ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ 77ਵੇਂ ਦੌਰ (ਜਨਵਰੀ 2019-ਦਸੰਬਰ 2019) ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਆਮਦਨ 29 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਹੋਣ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਫਾਰ ਰੂਰਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (ਨਾਬਾਰਡ) ਦੀ ਅਗਸਤ 2023 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਸਿਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 2.95 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ 28 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ 1793 ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਗਦੀ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਖਰੀਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਠੇਕਾ ਨਗਦੀ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਲੱਛਣ ਧਾਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿਆਦੀ ਬਿਆਰੀ ਵਾਂਗ ਪੁਸ਼ਤੋ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤ ਖਰਚੇ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਖਰਚੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ

ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਪੱਖੀ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੂਰਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲ ਭਰ ਵੱਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜ਼ਰੋਈ ਖੇਤਰ ਅੱਜ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ 3 ਲੱਖ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੁਲ ਖੇਤੀ ਭੂਮੀ ਦਾ ਸਿਰਫ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ; ਵੱਡੇ ਸਿਰਫ 7% ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਲਗਭਗ 26 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ 3 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਐਸਤਨ ਆਕਾਰ ਇੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਘਣੀ ਪੁੰਜੀ ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤੀ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1991 ਵਿੱਚ 11 ਲੱਖ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ ਜੋ 2001 ਵਿੱਚ ਘਟ ਕੇ 9 ਲੱਖ 97 ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿ ਗਈ। ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ (5 ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ) ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1991 ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਸੀ ਜੋ 2001 ਵਿੱਚ 3 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ

ਘਟ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ 1971 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 63 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਉਥੇ 2011 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 35.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਸਮੁੱਚੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਕਾਸ 5% ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਸਿਰਫ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਵੱਸੋਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਆਮਦਨ ਦਾ ਘਟਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਭੂਪਤੀਆਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾ ਰੋਗ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚਿੱਟੇ/ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਲੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਵੱਪੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਰਵੱਪੀ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਰੀ ਕਾਇਮ ਕਲਪ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਾਂਝੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਜ ਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਮਲਚ ਮੈਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਸੁਮੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਬੈਂਸ, ਵਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ,
ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੋਬਾਇਲ : 99153-34701

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਦੀਨਾਂ ਦੇ ਵਧੇ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਨਾ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਪਰਾਲੀ ਤੋਂ ਬਣੇ ਮਲਚ ਮੈਟ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵਿਕਲਪ ਹਨ। ਨਦੀਨ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ। ਨਦੀਨਾਂ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਫਸਲ ਅਤੇ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਮੀਂਹ, ਨਮੀ ਵਾਲੇ, ਗਰਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀਨ ਵਾਧੇ ਦੇ 25% ਅਤੇ 100% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਦੀਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਲਦਾਰ ਦਰੱਖਤ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਧੇ ਅਤੇ ਝਾੜ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਦੀਨ, ਜੇਕਰ ਹੱਥੀਂ ਸਾਫ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਫਸਲ ਵਿਚ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਲਚਿੰਗ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਲਚ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਪਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਇਕ ਪਰਤ ਹੈ। ਮਲਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਮੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ

ਮਿੱਟੀ, ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮਲਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਦੀਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜੈਵਿਕ ਮਲਚ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਖੇਤ ਵਿਚ ਤੁੜੀ ਨੂੰ ਮਲਚ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨੁਕਸਾਨ ਫਸਲ ਵਿਚ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਤਣੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੱਕ ਨੂੰ ਚਬਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਤੁੜੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਡੂੰਘੇ ਟੋਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਟਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਬਣਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੈਟਾਂ (ਮੱਲਚ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਲਚ ਮੈਟਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਵਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮਲਚ ਮੈਟ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ 100% ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ।

1. ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਮਲਚ ਮੈਟ
2. ਗੈਰ-ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਮਲਚ ਮੈਟ

1. ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮਲਚ ਮੈਟ : ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਮਲਚ ਮੈਟ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਦੇ ਧਾਗੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਾਣੇ ਵਜੋਂ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਨਾਨ ਵੇਵਨ ਮਲਚ ਮੈਟ : ਨਾਨ ਵੇਵਨ ਮਲਚ ਮੈਟ ਗੱਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 4 ਐਮ. ਐਮ. ਤੇ 8 ਐਮ ਮੋਟਾਈ ਵਾਲੀ ਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਮਲਚ ਮੈਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨ ਵੇਵਨ ਹੋਏ ਮਲਚ ਮੈਟ ਗਮਲੇ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਨਦੀਨਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਸਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਲੀ ਪੋਲੀਥੀਨ ਸ਼ੀਟ ਨਾਨ ਵੇਵਨ ਸ਼ੀਟ

ਨਾਲੋਂ ਟਿਕਾਊ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੈਵਿਕ ਮਲਚਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪੋਲੀਥੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਕਾਲੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਧੂਆਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਲੈਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਉੱਚ ਤਾਪਮਾਨ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸੜਨ ਜਾਂ ਝੁਲਸਣ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢਾਂਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਰਸਰੀ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਲਾਂਟਰ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਵਿਚ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਪੌਦੇ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੱਤਰ

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਵਿਸ਼ਾ : ਸਾਲ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ/ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ UGC ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ 'ਰੀਵਾਈਜ਼ਡ ਸਕੋਲ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਦੇਣ ਦੀ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ,

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ,

ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ, 2016 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ Revised UGC ਸਕੋਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ।

- ★ ਪਰ ਸਾਲ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੱਗਭਗ 800 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰ-ਸੀਨੀਅਰ, ਰੀਟਾਇਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਾਂ।
- ★ ਅਸੀਂ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨੀਲਾ (ਮੱਛੀਆਂ), ਸਵੈਦ (ਦੁੱਧ), ਹਰਾ (ਖੇਤੀ) ਅਤੇ ਪੀਲਾ (ਸ਼ਹਿਦ) ਇੰਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਸੀ।
- ★ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਡੇ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਚੁੱਪੀ ਹੀ ਸਾਧ ਲਈ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।
- ★ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰ-ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਈ, V.C. ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ, P.A.U. ਲੁਧਿਆਣਾ (2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ UGC ਸਕੋਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ 'ਰੀਵਾਈਜ਼ਡ ਸਕੋਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ' ਦੀ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ। ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਮੀਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਨੇ।
- ★ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਰਗਾ ਵਤੀਰਾ, ਅਪਨਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।
- ★ ਹੁਣ ਅਸੀਂ SOS ਕਾਲ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ, ਸਾਲ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਰਿਟਾਇਰੀਆਂ, ਲਈ ਵੀ Revised UGC ਸਕੋਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ।
- ★ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇ ਕੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਵੀ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ,

'ਸਾਲ 2016 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ'

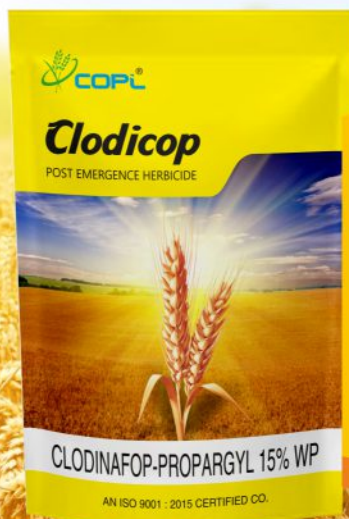
ਮਿਤੀ : 21-11-2023

ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ-141004

ਤੁਹਾਡੀ ਫਸਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੋਪਲ ਦੇ ਨਾਲ

ਕਲੋਡੀਕੋਪ, ਸਪਿੱਕ ਅਤੇ ਮੈਟਕੋਪ, ਨਦੀਨਾਂ ਤੇ ਫੁਲਸਟੋਪ

ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਪਿੰਡ ਝੱਤਰਾ ਤਹਿਸੀਲ ਜੀਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੋਟ ਕੋਈ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਭ ਜਾਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਪਿਆਰ ਤੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸੇਨੇਰਾ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਵੀ ਮੇਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਮਿਲਕੇ 1 ਜਨਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਝੱਤਰਾ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚਲਦੀ ਬਲਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਸਥਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗੌਰਮਿੰਟ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਝੱਤਰਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੂਸਰੇ ਐਤਵਾਰ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਰੱਜ ਕੇ ਮਿਲ ਦੇ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਭਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾ

ਕੇ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਰ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਿਸ ਦਾ ਵਧੀਆ ਹੁੰਗਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਜਦੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਆਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ 5 ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਝੱਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ ਸੈਕਟਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਰੀਖਕ ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਹਨ ਸਭ ਚਿੰਤਤ ਹੋਕੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮੇਹਰ ਸਦਕਾ ਸਭ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚੜਦੇ ਹਨ। ਅਉਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੇ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੀ ਗਾਹੇ ਵਗਾਹੇ

ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੱਥ ਗੁਰਬਤ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿ ਹਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਝੱਤਰਾ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਪਿੰਡ ਝੱਤਰੇ, ਤਹਿ. ਜੀਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-152028 ਮੋ: 7814490249

ਸੱਥ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਪੰਡਵੰਤੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਗਤੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਆਪਣੀ ਸੱਥ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰੋ ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਆਉਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਝੱਤਰਾ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਹਰੀਕੇ, ਸਾਹਿਤ

ਸਭਾ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਜੀਰਾ, ਕੋਟ ਈਸੇ ਖਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸੱਥ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਥ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸਭ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰੱਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਾਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਹਨ ਉਹ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਸਕਣ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਜਬਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪੌਸ਼ਟਿਕਤਾ ਅਤੇ ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੰਜ-ਛੇ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜੇਕਰ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ, ਬੀ, ਸੀ, ਕੇ ਅਤੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟਸ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਧਨੀਆਂ, ਪੁਦੀਨਾ, ਕੜੀ ਪੱਤਾ ਆਦਿ ਭੋਜਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਧਾ ਕੇ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਦੀਨੇ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਸੀ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ ਬਲਕਿ ਇਹ ਪਾਲਕ, ਬਾਥੂ, ਮੇਥੀ, ਮੂਲੀ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਸਰੋਂ, ਚੌਲਾਈ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਲੂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਕ ਨੂੰ ਪਨੀਰ ਨਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਣਾ ਸੁਆਦੀ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਸੂਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੋ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕ ਕੱਟ ਕੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਗੁੰਨ ਕੇ ਪਰਉੱਠੇ ਜਾਂ ਰੋਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਇਤਾ ਜਾਂ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਸ਼ਰਮਾ

ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸਾਰੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਤੱਤ ਜੋ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤ : ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਡੀ ਅਤੇ ਦੰਦ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ 50 ਗ੍ਰਾਮ ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਈ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਇਕਦਮ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਵਿਚ 20 ਗ੍ਰਾਮ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਅੱਖਾਂ, ਚਮਕਦਾਰ ਵਾਲ, ਚਮੜੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਹਰੀਆਂ ਪੱਤੇਦਾਰ

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 ਦੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਸਮਾਂ

ਵਾਲੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਵੱਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਫਲੈਟ ਬਰੈੱਡ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਰਵਾਇਤੀ ਭੋਜਨ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅਕਸਰ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਉੱਤਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੰਬੇ ਕੱਦ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਕਣਕ ਦੀ ਕਿਸਮ ਸੀ 306 ਰੋਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਿਆਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਦੁਆਰਾ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-175 ਕਿਸਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮਾਂ ਪੀਲੀ ਅਤੇ ਭੂਰੀ ਕੁੰਗੀ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕੁੰਗੀ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਜੋੜ, ਉੱਤਮ ਰੋਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੀ ਕਿਸਮ, 'ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਚਪਾਤੀ' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਸੇਜ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਇਓਮੀਕਲ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੋਣ ਤੱਕ ; 1965 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ 306, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਡ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਕਰਕੇ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੁੰਗੀ ਰੋਗ ਅਤੇ ਡਿੱਗਣ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਚਪਾਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਸੀ 306 ਦੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਐਮ ਪੀ

ਕਣਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਆਟੇ ਵੱਜੋਂ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਣਕਾਂ ਨੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਗੁਣ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਚਪਾਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਚੰਗਾ ਵਿਕਲਪ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਰਮ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਦੇਸੀ ਕਣਕ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਰਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਦੇਸੀ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਮ ਪੀ ਕਣਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੰਗਾ ਝਾੜ ਅਤੇ ਕੁੰਗੀ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਟਾਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਤਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-1 ਚਪਾਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਮੋਟੇ, ਚਮਕੀਲੇ ਅਤੇ ਵੱਧ ਹੈਕਟੋਲੀਟਰ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਨਾ ਸਿਰਫ ਘਰੇਲੂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਿੱਲਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ ਮਿੱਤਲ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੋਨਾਲੀਕਾ ਗਰੁੱਪ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪੰਜਾਬ ਯੋਜਨਾ ਬੋਰਡ, ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਇਕੋਨੋਮਿਕ ਪਾਲਿਸੀ।

ਪਰਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕਿ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ

ਉਝ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ 900 ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਉਣ, ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਹੱਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਪਰਾਲੀ ਜਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਬਲਕਿ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਉਪਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹੱਲ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਾਕਾਮ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਮੰਝਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 2015 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਜਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਆਇਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ

ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਰਿਸਰਚ (ਆਈ.ਸੀ.ਏ.ਆਰ.) ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਪੂਸ਼' ਨਾਂਅ ਦੇ ਬਾਇਓ-ਡੀ-ਕੈਂਪੋਜ਼ਰ ਸਪਰੇਅ ਨਾਲ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਖਾਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਾਇਓ-ਡੀ-ਕੈਂਪੋਜ਼ਰ ਦੇ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਦੇ ਵਕਫੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨੇ, ਆਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ।

ਪਰਾਲੀ ਜਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਠੰਢੀ-ਮੱਠੀ ਚਾਲ, ਹੁਣ ਇਕ ਅਮਲੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਮਾਡਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਵਈਏ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਸਾਫ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਲੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਇਓ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਚ ਗੈਸ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਮਾਂ

ਟਿਕਾਏ ਲਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਕ ਭਾਵ ਦੂਜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਤਬਦੀਲੀ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਮਿਸਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ, ਉੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਲੀ ਜਾਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਟਿਕਾਏ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਦਲ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੇਤ 'ਚ ਹੀ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਖਾਦ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਇਓ ਐਨਰਜੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਸ਼ਰੂਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਗੋਂ ਦਾ ਰਾਹ

ਅਕਸਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਏਕੜ ਖੇਤ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਸਾਂਭਣ 'ਤੇ 5000 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਐਸਤਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 2500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲੈਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਮੱਸਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੱਲ ਲਈ, ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਰੀਪਰ, ਬਾਈਓਡਰ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ ਚੌਪਰ, ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ ਮੁਹਾਨੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਮੁਫਤ ਬੋਲਰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਾਇਓ ਮਾਸ ਅਧਾਰਿਤ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟਾਂ, ਪੈਪਰ ਮਿੱਲਾਂ ਅਤੇ ਗੱਤਾ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੋਂ ਚੱਲ ਕੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਝੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਸ਼-1509 ਬਾਸਮਤੀ ਅਤੇ ਪੀ. ਆਰ.-126 ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਚੇਗਾ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਿਸਮਾਂ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫਤੇ 'ਚ ਵੱਢੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਤ 'ਚ ਹੀ ਸੜਨ ਦਾ ਵਧੂ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਐਂਜ਼ਾਹ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਿਮਾਰੀ, ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਨਦੀਨਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਇਕ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪੌਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਗਈ ਫਟਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਸਹੀ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣੀਆਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੰਦਰਯਾਨ-3 ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ, ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਉਝ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ 900 ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਉਣ, ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਹੱਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਪਰਾਲੀ ਜਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਬਲਕਿ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵਾਰ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਅਸਮਾਨ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਧੁੰਦ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪਈ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਕਾਰਨ, ਘਰੇਲੂ ਰੋਸ਼ੇਈ ਗੈਸ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਪਟਾਕੇ ਚਲਾਉਣ, ਡੀਜ਼ਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਐਸ. ਯੂ. ਵੀ. ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਚੱਲਣ, ਵਪਾਰਕ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ, ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੋਂ ਉਠਦੇ ਧੂੰਏਂ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਧੂੜ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਹਵਾ ਵੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਕੋਮੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨੀਤੀ ਘੜੇ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਸਰ ਧੂੰਏਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਘੜਿਆਂ ਦੀ ਉਸ ਗੰਭੀਰ ਉਣਤਾਈ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੁਦ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਖੜੋਤ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਦਾਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਲਈ, ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜੁਰਮਾਨੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਰਮਿਆਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਕਫਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਆਰੰਭ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਬਾਈਨ ਹਾਰਵੈਸਟਰ ਅਤੇ ਥਰੈਸ਼ਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੂਜੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਕਣਕ ਬੀਜਣ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵਾਢੀ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿਰਫ 10-15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਾਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ

ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਹੱਲ

ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕ੍ਰਿਤ ਯੁੱਗ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਜਲਾਉਣਾ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਜਿੱਥੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸਾੜਨ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਝੋਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ (ਦੁਸ਼ਮਣੀ) ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ

ਗੰਧਕ ਦਾ ਰਾਇਆ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਸਰੋਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਬੀਜ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੇਕ ਫਸਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਬਨਸਪਤੀ (ਖਾਣ ਵਾਲਾ) ਤੇਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਇਆ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਸਰੋਂ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਤੇਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋਹਾਂ, ਸੋਜੂ ਅਤੇ ਬਰਾਨੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ, ਝੋਨਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਤੇਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਰੇਤਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘਣੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਬੀਜਣਾ, ਗੰਧਕ ਰਹਿਤ ਖਾਦਾਂ ਦੀ

ਅਮਿਤ ਕੌਲ, ਵੀਵੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਵਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕਾਲੜਾ, ਫਸਲ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ (ਮੋ. 81464-00233)

ਝਾੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚਲੇ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ, ਫਾਸਫੋਰਸ ਅਤੇ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸੂਖਮ ਤੱਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਸੂਖਮ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਧਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ

ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੱਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਲੀਦਾਰ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਕ ਘੱਟ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟਦੀ ਹੈ।

ਗੰਧਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਏ : ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਦਾਣਿਆਂ ਮਗਰ ਗੰਧਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :

ਫਸਲ	ਗੰਧਕ (ਕਿਲੋ)
ਅਨਾਜ	5
ਦਾਲਾਂ	10
ਤੇਲਬੀਜ	15

ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਿਪਸਮ ਖਾਦ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ 100 ਕਿਲੋ ਜਿਪਸਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਵੇਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੰਧਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮੋਨੀਅਮ ਸਲਫੇਟ, ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਸਲਫੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰੋਂ ਵਿਚ 30% ਵੱਧ ਝਾੜ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਕਿਲੋ ਗੰਧਕ ਪਾਉਣ ਨਾਲ 3 ਤੋਂ 3.5 ਕਿਲੋ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੰਧਕ ਦਾ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਰੋਤ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਹੈ, ਆਮ ਸੋਜੂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੇ ਚਾਰ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 6 ਕਿਲੋ ਗੰਧਕ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਖੇਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੰਧਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਾਦਾਂ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਗੰਧਕ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਾਦ ਦਾ ਨਾਂ	ਗੰਧਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ (%)	ਹੋਰ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ(%)
ਅਮੋਨੀਅਮ ਸਲਫੇਟ	24	ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ 20.5
ਜਿਪਸਮ	16	---
ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ	12	ਫਾਸਫੋਰਸ 16.0
ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਸਲਫੇਟ	18	ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ 2.10
ਜ਼ਿੰਕ ਸਲਫੇਟ	16	ਜ਼ਿੰਕ 2.10

ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੰਧਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਿਪਸਮ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ ਵਰਗੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੰਧਕ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਘਾਟ ਉੱਥੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਿੰਚਾਈ ਵਾਸਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਧਕ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ 48 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੇਲ ਅਤੇ 28 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਇਆ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਸਰੋਂ ਦਾ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਤੇਲ ਬੀਜ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।

ਗੰਧਕ ਤੱਤ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ :

1. ਪੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਲੋਰੋਫਿਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 2. ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 3. ਤੇਲ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੇਲਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 4. ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਝਾੜ ਅਤੇ ਕੁਆਲਟੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ :** ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ

ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਪਸਮ ਖਾਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਗੰਧਕ ਤੱਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਯੂਰੀਆ, ਡੀ. ਏ. ਪੀ., ਅਤੇ ਮਿਊਰੇਟ ਆਫ ਪੋਟਾਸ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗੰਧਕ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਾਦ ਵੀ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਜ਼ੀਰ ਕੇ ਪੈਂਦੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ : ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੇਂ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਲਕੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੀਲੇ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੇਠਲੇ ਪੱਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਘੱਟ ਫੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਫਸਲਾਂ

ਚਮਕੀਲੀ ਪਿੱਠ ਵਾਲਾ ਪਤੰਗਾ : ਇਹ ਕੀੜਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਅਤੇ ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੀੜਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਹਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੱਤੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੱਤੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਪੱਤਾ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪੱਤੇ ਛਾਨਣੀ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਡਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਸੁੰਡੀ ਪੱਤੇ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਸਤਿਹ ਤੇ, ਸੁਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵੜ ਕੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੁੰਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਤੋਂ ਇਕ ਪਤਲੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਤਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪਤਲੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ 300 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਡਾਈਪੋਲ 8 ਐਲ ਜਾਂ 300 ਗ੍ਰਾਮ ਹਾਲਟ ਡਬਲਯੂ ਪੀ ਜਾਂ ਡੈਲਫਿਨ ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਬੈਸੀਲਸ ਬੁਰੀਨਜੀਐਨਸਿਸ ਕਰਸਟਾਕੀ) ਜਾਂ 240 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਸਕਸੈਸ 2.5 ਐਸ ਸੀ (ਸਪਾਈਨੋਸੈਡ) ਜਾਂ 70 ਗ੍ਰਾਮ ਪਰੋਕਲੇਮ/ਇਗਾਓ 5

ਗੋਭੀ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਸਰਵਪੱਖੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਐੱਸ ਜੀ (ਐਮਾਐਕਟਿਨ ਬੈਜੋਏਟ) ਜਾਂ 130 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਅਵਾਂਟ 15.8 ਈ ਸੀ (ਇੰਡੋਕਸਾਕਾਰਬ) ਜਾਂ 150 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਰਿਮੋਨ 10 ਈ ਸੀ (ਨੋਟਾਲੂਰਾਨ) ਜਾਂ 100 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਸੁਮੀਸੀਡੀਨ 20 ਈ ਸੀ (ਫੈਨਵਲਰੇਟ) ਨੂੰ 80-100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ।

★ ਪਹਿਲੇ ਛਿੜਕਾਅ ਡਾਈਪੋਲ ਜਾਂ ਹਾਲਟ ਜਾਂ ਡੈਲਫਿਨ ਦੇ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਿੱਤਰ ਕੀੜਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।

★ ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਤੇ ਅਵਾਂਟ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਘੱਟ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਤੁੜਾਈ ਨਾ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੇ ਸਕਸੈਸ ਛਿੜਕੀ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਤੁੜਾਈ 5 ਦਿਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਲਈ 7 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਰੋ। ਪਰੋਕਲੇਮ/ਇਗਾਓ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਪਿੱਛੋਂ ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਲਈ 3 ਦਿਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਲਈ 5 ਦਿਨ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ।

★ ਜੇਕਰ ਹਮਲਾ ਫਿਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਈਪੋਲ / ਹਾਲਟ / ਡੈਲਫਿਨ ਦੀ 7 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ

ਅਨੁਰੀਤ ਕੌਰ ਚੰਦੀ ਅਤੇ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਚੀ, ਕੀਟ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੋਬਾਇਲ : 81460-39500

ਦੀ 10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਤੰਬਾਕੂ ਸੁੰਡੀ : ਤੰਬਾਕੂ ਸੁੰਡੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੀੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਗਰਮ ਅਤੇ ਅਰਧ ਗਰਮ ਜਲਵਾਯੂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਫਸਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਰਿੰਡ, ਮੂੰਗੀ, ਨਰਮਾ, ਸੂਰਜਮੁਖੀ, ਠਾਮਟਰ, ਬੰਦ ਗੋਭੀ, ਫੁੱਲ ਗੋਭੀ ਆਦਿ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਾਲਗ ਪਤੰਗਾ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਅੰਡੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਛਾਨਣੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੰਡੀ ਇਕੱਲੀ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੀੜੇ ਦਾ ਹਮਲਾ

ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਇਸ ਦੇ ਅੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ

ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਉ।

ਗੋਭੀ ਦੀ ਸੁੰਡੀ : ਇਹ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕੀੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੋਂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਤਿਤਲੀ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅੰਡੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 8-10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਸੁੰਡੀਆਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਸੁੰਡੀ ਪੱਤੇ ਦੀ ਸਤਹਿ ਨੂੰ ਖਰੋਚਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਨਾੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪੱਤਾ ਹੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦਾ ਹਮਲਾ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਇਸ ਦੇ ਅੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੱਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਉ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾੜੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਣਕ ਹੈ ਜਿਸ ਹੇਠ ਸਾਲ 2021-22 ਦੌਰਾਨ 3526 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਸੀ ਅਤੇ 148.65 ਲੱਖ ਟਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਲੂ ਅਤੇ ਮਟਰਾਂ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 110 ਅਤੇ 44 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਤੋਂ 30.50 ਅਤੇ 4.69 ਲੱਖ ਟਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋਈ। ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਸਰ੍ਹੋਂ, ਜੌਂ, ਛੋਲੇ, ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਅਤੇ ਮਸਰ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 43.9, 5.0, 1.8, 1.3 ਅਤੇ 0.5 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਣਕ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਇਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦੀ

ਕਣਕ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ

Millets 2023) ਵਾਂਗ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਅਨਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੌਂ, ਰਾਗੀ, ਬਾਜਰਾ, ਕੰਗਨੀ, ਸਵਾਂਕ, ਕੋਦਰਾ, ਆਦਿ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੌਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਠੰਡਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੱਕਣ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗਰਮੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਫਸਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਹੇਠ ਬੀਜਦੇ ਹਨ।

ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਤੇਲ ਵਿਚ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਰੂਸਿਕ ਐਸਿਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਪਾਰਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਕਨੋਲਾ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਅਤੇ ਖਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਨੋਲਾ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ ਲਗਭਗ 16000

ਹਰਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਵੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਇਕੋਨੋਮਿਕਸ ਐਂਡ ਸੋਸ਼ਿਅਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ (ਮੋ. 75081-68665)

ਜੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮਾਲਟ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਲਟ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ. ਏ. ਯੂ.) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸਮ ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਯੂ. ਬੀ.-52 (2008) ਅਤੇ ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਬੀ.-123(2019) ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਲਗਭਗ 17.3 ਅਤੇ 19.4 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਝਾੜ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੌਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਦਾ ਤੋੜ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜੌਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਚੰਗੇ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜੌਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਆਰ. ਡੀ.-2849, ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਬੀ.-123, ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਬੀ.-160, ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਬੀ.-182 ਅਤੇ ਡੀ. ਡਬਲਯੂ. ਆਰ. ਬੀ.-137 ਹਨ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਜੌਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਪੀ ਐਲ 891, ਪੀ ਐਲ 807 ਅਤੇ ਪੀ ਐਲ 426 ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੌਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਲਗਭਗ 11000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 32700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜੌਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਆਮਦਨ 21700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੌਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਫੀਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਤੇਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ, ਰਾਇਆ, ਤੋਰੀਆ ਅਤੇ ਤਾਰਾਮੀਰਾ ਫਸਲਾਂ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 44 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਇਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਰਾਇਆ ਦੀ ਆਰ. ਐਲ.ਸੀ.-3 ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਅਤੇ ਆਰ. ਸੀ. ਐਚ.-1, ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਜੀ. ਐਸ. ਸੀ-6, ਜੀ. ਐਸ. ਸੀ-7 ਅਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਪੀ. ਜੀ. ਐਸ. ਐਚ.-1707 ਅਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਪੀ.ਜੀ.ਸੀ. 401 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਤੋਰੀਆ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਸਿੰਚਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਇਆ ਅਤੇ ਤਾਰਾਮੀਰਾ ਬਰਾਨੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਵੀ ਬੀਜੀਆ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਨੋਲਾ

ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਔਸਤ ਝਾੜ 7 ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਲਗਭਗ 24000 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਵੱਲੋਂ

ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਪੀ. ਐਸ. ਐਚ. 2080, ਪੀ. ਐਸ. ਐਚ. 1962, ਡੀ.ਕੇ. 3849 ਅਤੇ ਪੀ. ਐਸ. ਐਚ. 996 ਹਨ। ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਚੰਗੇ ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੂਰਜਮੁਖੀ

ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ 17000 ਰੁਪਏ / ਏਕੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਔਸਤ ਝਾੜ 8 ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਆਮਦਨ ਲਗਭਗ 37400 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ

ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਾਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾੜੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਛੋਲੇ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 1.8 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਔਸਤ ਝਾੜ ਲਗਭਗ 7.5 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਲੇ ਘੱਟ ਬਾਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਰੇਤਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਉਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਪੀ. ਬੀ. ਜੀ-7, ਪੀ. ਬੀ. ਜੀ-8, ਜੀ. ਪੀ. ਐਫ.-52 ਅਤੇ ਕਾਬੂਲੀ ਛੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਲ.-552 ਕਿਸਮ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਔਸਤ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ 18000 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੋਲ ਆਮਦਨ ਲਗਭਗ 24500 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾੜੀ ਦੀ ਦਾਲ ਬੀਜ ਫਸਲ ਮਸਰ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਸਿਰਫ 500 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 300 ਟਨ ਹੈ। ਮਸਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਐਲ. ਐਲ.-1373, ਐਲ. ਐਲ.-931 ਅਤੇ ਐਲ. ਐਲ.-699 ਹਨ। ਇਹ ਫਸਲ ਕੋਰਾ ਅਤੇ ਅੱਤ ਦੀ ਠੰਢ ਸਹਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1 ਤੋਂ 2 ਸਿੰਚਾਈਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਰ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ ਲਗਭਗ 12000 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 31300 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਆਮਦਨ ਲਗਭਗ 18900 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਤੱਕ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਹਾੜੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਥੱਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਦਾ ਲਗਭਗ ਅੱਧਾ ਰਕਬਾ ਹੈ। ਕੁਫਰੀ ਪੁਖਰਾਜ, ਕੁਫਰੀ ਬਹਾਰ, ਕੁਫਰੀ ਸੰਪੂਰੀ ਅਤੇ ਕੁਫਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਲੂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਕੁਫਰੀ ਚਿਪੌਸੇਨਾ ਅਤੇ ਕੁਫਰੀ ਫਰਾਈ ਸੋਨਾ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਚਿਪਸ ਅਤੇ ਫਰਾਈਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਲੱਗਭੱਗ 26000 ਰੁਪਏ/ਏਕੜ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਆਮਦਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਸਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਝੋਨਾ-ਕਣਕ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾਉਣ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ

ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਕੁੱਝ ਇਲਾਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਔਸਤ ਝਾੜ (17.06 ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ) ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਰੂਪਨਗਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਬੀ.ਐਸ. ਨਗਰ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13.76, 14.61, 14.66, 14.77, 14.99 ਅਤੇ 15.63 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ ਝਾੜ ਆਇਆ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਫਰੀਦਕੋਟ (18.54 ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ), ਬਰਨਾਲਾ (18.50), ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (18.32), ਮਾਨਸਾ (18.02 ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ), ਆਦਿ ਵਿਚ ਝਾੜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦਾ ਝਾੜ ਘੱਟ ਹੈ ਉਥੇ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰੂਪਨਗਰ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਆਦਿ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜੌਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜੌਂ ਦੀ ਫਸਲ ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ। ਘੱਟ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੌਂ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਜੌਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਢੁਕਵੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਵਿਚ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਸਰ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ ਵਿਚ ਲਾਹੇਵੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੇਲ ਬੀਜ ਫਸਲਾਂ ਰਾਇਆ ਅਤੇ ਤਾਰਾਮੀਰਾ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਬਰਾਨੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਚੰਗੇ ਜਲ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਣਕ ਨਹੀਂ ਬੀਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜ ਕੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਲ 2023 ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੋਟਾ ਅਨਾਜ ਦਾ ਸਾਲ (International Year of

ਸੂਡਕੇ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸੀ

ਸੂਡਕਾ ਉਠ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਇਸਨੂੰ ਖੋਤੀ ਉੱਪਰ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਠ ਉੱਪਰ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਉਠ ਨੂੰ ਅਲਾਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਲਾਣੇ ਉਠ ਤੋਂ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਲਾਗਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਠ ਦੀ ਕੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਟੀਸੀ ਪੱਕੀ ਇੱਟ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਠ ਉੱਪਰ ਲੱਤਾਂ ਚੋੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਠ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਠ ਤੇ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਸਫਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਪਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੂਡਕਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਸਵਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਖੇਤ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੂਡਕੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਠ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਚਾਰਨ ਲਈ ਲਿਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਕਿਸਾਨ ਇਸਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਸੂਡਕਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ

ਪਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਣੇ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਠ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਐਨੇ ਮਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਠ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ ਉੱਪਰ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੂਡਕਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕੰਮ ਸਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੀ ਇਕ ਵਸਤੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਡੰਗ ਜਰੂਰ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਪਿੰਡ ਝੱਤਰੇ, ਤਹਿ. ਜੀਰਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-152028 (ਮੋ: 7814490249)

ਸਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੂਡਕੇ ਦੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੈੜੇ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਦੂਰ ਦੀ ਵਾਟ ਵਿਚ ਪੈਰ ਸੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਖੁਨ ਉੱਤਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਚਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੂਡਕਾ ਤੋੜੇ ਦੇ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੂਡਕਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਣਾ ਕੇ ਖੋਤੀ ਤੇ ਵੀ ਕੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੋਤੀ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ। ਖੋਤਿਆਂ ਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਢੋਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਖੋਤੇ ਤੇ ਸੂਡਕਾ ਕੱਸ ਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਲੱਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਪੱਲੀ ਵਿਚ ਤੁੜੀ ਬੰਨ ਕੇ ਦੋ ਪੋਟਲੀਆਂ

ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਣੀ ਜਿਹੀ ਬਣਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਗੰਢ ਮਾਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਹੁਣ ਇਹ ਸੂਡਕੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਗੰਢ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਅੱਗੇ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੂਣੀ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਪਿਛਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਠ ਦੀ ਕੁਹਾਨ

ਵਿਚਾਲੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਕੱਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੇ ਕਿ ਸੂਡਕਾ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਰਿਸਕੇ ਨਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੱਸਿਆ ਸੂਡਕਾ ਖੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਅਸਵਾਰ ਕੁਹਾਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ ਅਸਵਾਰ ਡਿੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈ ਉਠਾਂ ਦੀ ਕੁਹਾਨ ਤੋੜੇ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੂਡਕੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਦੁਖੇ ਸੁਖੇ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਠ ਤੇ ਸੂਡਕਾ ਕੱਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਸੀ। ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਉਠ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਡਕਾ ਜਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਖੋਤੇ ਤੇ ਵੀ ਸੂਡਕਾ ਕੱਸ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸੌਦਾ ਪੱਤਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਸੌਦਾ ਵਰਗੇ ਲੱਦ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੇ ਪਿਉ ਤੇ ਧੀ ਨੇ ਅਸਵਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਧੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਹ ਖਰਿੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਡਕੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਤਨ ਬਾਬੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਏ ਹੱਥੀਂ ਸੂਡਕੇ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਘਰ ਸੂਡਕਾ ਕਿਸੇ ਖੁੰਜੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 8 ਅਰਬ ਤੋਂ ਟੱਪ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 7 ਅਰਬ ਤੋਂ 8 ਅਰਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ 'ਚ 17.7 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਇਕੱਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 35 ਕਰੋੜ ਸੀ। 11 ਜੁਲਾਈ, 1987 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਰਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਰੂਸ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਭ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ 140 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ, ਪਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਢਾਈ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਡੇਢ ਦੋ ਕਰੋੜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਅਮੀਰੀ, ਸਰਸਬਜ਼ ਖੇਤੀ, ਵਧੀਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ ਆਦਿ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਬਾਹਰਲੇ ਧੜਵੀ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕ ਗਏ। ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਘੱਟ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਬਿਮਾਰੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਸਭ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਯੁਵਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ

ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਭੋਗਣਗੀਆਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਪਿੰਡ ਮਸੀਤਾਂ, ਜ਼ਿਲਾ ਕਪੂਰਥਲਾ

ਅਤੇ ਘਰ ਤੱਕ ਵੀ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਜ਼ਾ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਕਰਨੇ, ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਦੁੱਖ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮੌਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਾਲਟਾ ਕਾਂਡ ਵਰਗੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਪੁੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਖੇ-ਸੌਖੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਕੇ ਜੋ ਯੁਵਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਬੂਤ ਪੂਰੇ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ

'ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਲੋਕ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਬੀਬੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀਹ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਲੋਕ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਖੱਲੇ ਆ ਕੇ ਦਰੜੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ-ਮਾਰ ਸਪਰੇਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਇੰ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਨਦੀਆਂ

ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੀਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਹੋ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਰੱਖ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਉਮਰ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਮਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਕਹਾਉਂਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਬਿਆਨ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਖੇਤ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ

ਮੂਲੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵੇਖੀ, ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਕਦੀ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੱਕੀ। ਬੈਰੂਨੀ ਹਮਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਧੜਵੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋੜੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖੜੇ ਆਏ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਤਾਰੀਖ 'ਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਜੋਰੀਆਂ ਭਰਨ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਲਈ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਾਧਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਟਕਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸਹੁੰਆਂ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਕ ਪਾਸਿਉਂ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਟਪੁਸੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਜਾ ਵੜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਹਸਪਤਾਲ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਬਸਤੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਫੁੱਟ ਚੋੜੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਜਾਂ ਛੇ ਲੇਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਾਈਪਾਸ ਉੱਸਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਉਗਲਣ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਸੀਮੈਂਟ ਕੰਕਰੀਟ ਥੱਲੇ ਦੱਬੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਸੋਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਮਟੀਰੀਅਲ ਵਰਤ ਕੇ ਝੁੱਗੀ ਝੋਂਪੜੀ 'ਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਹਾਸਲ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪੱਠੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਲੱਖਾਂ ਝੋਂਪੜੀ ਵਾਸੀ ਅਜੇ ਵੀ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਜੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਣਕ : ਸੋਯੂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇਤੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-752, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-771 ਅਤੇ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-757 ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਬਿਜਾਈ ਵੇਲੇ 55 ਕਿਲੋ ਡੀ ਏ ਪੀ ਜਾਂ 155 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਪਾਉ। ਜੇਕਰ ਫਾਸਫੋਰਸ ਲਈ ਡੀ ਏ ਪੀ ਖਾਦ ਵਰਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਯੂਰੀਆ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰਫਾਸਫੇਟ ਖਾਦ ਪਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 20 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਪਾਉ। ਪਿਛੇਤੀ ਬੀਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੀ ਏ ਯੂ-ਪੱਤਾ ਰੰਗ ਚਾਰਟ ਨਾਲ ਖਾਦ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਨੂੰ 45 ਕਿਲੋ ਅਤੇ ਅੱਧ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਨੂੰ 35 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਪਾਉ।

ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਰੁਝਾਵਾਂ

ਸੰਯੋਜਕ : ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਛੁੱਨੇਜਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ, ਅਰਜ ਅਲਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਿਤ ਕੌਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ, ਸਿਮਰਤ ਸਿੰਘ, ਰੂਮਾ ਦੇਵੀ, ਤੇਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਸ਼ਰਮਾ।

ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਕਾਗਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕਾਗਿਆਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬੀਜ ਨੂੰ ਰੈਕਸਿਲ ਈਜੀ/ਓਰੀਅਸ 6 ਐਫ ਐਸ 13 ਮਿ.ਲਿ. ਜਾਂ ਵੀਟਾਵੈਕਸ ਪਾਵਰ 120 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਵੀਟਾਵੈਕਸ 80 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਟੈਬੂਸੀਡ/ਸੀਡੈਕਸ/ਐਕਸਜੋਲ 40 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ 40 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਧ ਲਓ।

ਸਿਉਂਕੇ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਦੇ ਛੇਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇ ਫੇਰ ਪੱਕਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਬੂਟੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੇ ਬੂਟੇ ਸੌਖੇ ਹੀ ਪੁੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ 40 ਗ੍ਰਾਮ ਕਰੂਜ਼ਰ (ਥਾਇਆ-ਮੀਥਿਕਸਮ) ਜਾਂ 160 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਡਰਸਬਾਨ / ਰੂਬਾਨ / ਡਰਮਟ 20 ਈ ਸੀ (ਕਲੋਰਪਾਈਰੀਫਾਸ) ਜਾਂ 80 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਨਿਉਨੇਕਸ 20 ਐਫ ਐਸ (ਇਮਿਡਾਕਲੋਪਰਿਡ + ਹੈਕਸਾਕੋਨਜ਼ੋਲ) ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ 40 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਦੀ ਪੱਕੇ ਫਰਸ਼, ਤਰਪਾਲ ਜਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਤੇ ਪਤਲੀ ਤਹਿ ਵਿੱਚ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਕੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਸੋਧੋ। ਨਿਉਨੇਕਸ ਨਾਲ ਸੋਧੇ ਬੀਜ ਨੂੰ ਕਾਗਿਆਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਬੀਜ ਦੀ

55 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। ਸਖਤ ਜਾਨ ਨਦੀਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲੀ ਪਾਲਕ, ਮੈਣਾ, ਮੈਣੀ, ਸੋਜੀ, ਤਕਲਾ ਆਦਿ ਲਈ ਐਲਗਰਿਪ / ਐਲਗਰਿਪ ਰਾਇਲ / ਮਾਰਕਗਰਿਪ (ਮੈਟਸਲਫੂਰਾਨ 20 ਤਾਕਤ) 10 ਗ੍ਰਾਮ/ਏਕੜ 150 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ 30-35 ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਟਨ ਬੂਟੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਵੇ, ਉੱਥੇ ਏਮ/ਅਫਿਨਟੀ (ਕਾਰਫੈਨਟਾਜੋਨ ਈਥਾਇਲ 40 ਡੀ ਐਫ) 20 ਗ੍ਰਾਮ/ਏਕੜ ਨੂੰ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ 25-30 ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੇ ਮਕੋਹ, ਜੰਗਲੀ ਪਾਲਕ, ਰਾਰੀ, ਹਿਰਨਖੁਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਲਾਫਿਡਾ 50 ਡੀ ਐਫ 20 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 25-30 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਰਤ ਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ।

ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਵੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਆਈਸੋਪ੍ਰੋਟਰੋਨ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ 2-3 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੋ। ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਆਈਸੋਪ੍ਰੋਟਰੋਨ 75 ਡਬਲਯੂ ਪੀ 500 ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਆਈਸੋਪ੍ਰੋਟਰੋਨ 75 ਡਬਲਯੂ

ਸਲਫੂਰਾਨ) 160 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਟੋਟਲ/ਮਾਰਕਪਾਵਰ 75 ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਸਲਫੋਸਲ ਫੂਰਾਨ+ਮੈਟਸਲਫੂਰਾਨ) 16 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਅਕੋਡ ਪਲੱਸ (ਫੋਨੋਕਸਾਪ੍ਰੋਪ + ਮੈਟਰੀਬੂਜਿਨ) 500 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਜਾਂ 200 ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਗਨ 21-11 ਜਾਂ 240 ਗ੍ਰਾਮ ਏ ਸੀ ਐਮ-9 ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋ) ਵੀ ਵਰਤੋਂ 150 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ 30-35 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਕਰੋ। ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਅੱਤੀਅਲ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 2 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਟੋਪ/ਦੋਸਤ / ਪੈਂਡਾ / ਮਾਰਕਪੈਂਡੀ / ਪੈਡਿਨ / ਬੰਕਰ / ਜਾਕੀਜਾਮਾ 30 ਈ ਸੀ (ਪੈਂਡੀਮੇਥਾਲਿਨ) 1.5 ਲਿਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਜਾਂ ਅਵਕੀਰਾ / ਮੋਮੀਜੀ 85 ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਪਾਈਰੋਕਸਾ ਸਲਫੋਨ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੋ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਲੋਡੀਨਾਫੋਪ 15 ਡਬਲਯੂ ਪੀ 160 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਫੋਨੋਕਸਾਪ੍ਰੋਪ ਈਥਾਇਲ 10 ਈ.ਸੀ. 400 ਮਿ.ਲਿ. ਜਾਂ ਲੀਡਰ / ਐਸ ਐਫ 10/ਸਫਲ/ਮਾਰਕਸਲਫੋ 75 ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਪੈਂਡੀਮੇਥਾਲਿਨ + ਮੈਟਰੀਬੂਜਿਨ) 1.0 ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤੋ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਲੋਡੀਨਾਫੋਪ 15 ਡਬਲਯੂ ਪੀ @ 160 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ ਫੋਨੋਕਸਾਪ੍ਰੋਪ ਈਥਾਇਲ 10 ਈ ਸੀ 400 ਮਿ.ਲਿ ਛਿੜਕਾਅ 150 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ 30-35 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫਲੈਟ ਫੈਨ ਨੋਜ਼ਲ ਨਾਲ ਕਰੋ। ਕਣਕ ਦੀ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-550 ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-550 ਕਿਸਮਾਂ ਉੱਪਰ ਅਕੋਡ ਪਲੱਸ/ਸ਼ਗਨ 21-11 ਅਤੇ ਏ ਸੀ ਐਮ-9 ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਨਾ ਕਰੋ। ਹਲਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੇ ਸਲਸਲਫੂਰਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਸਾਉਣੀ ਸਮੇਂ ਚਰ੍ਹੀ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਨਾ ਬੀਜੀ।

ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਬਿਜਾਈ ਦੇ ਚਾਰ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਦਿਉ। ਹਲਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਲਕੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਲਰ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਕ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਕ ਦੀ ਘਾਟ ਬੂਟੇ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਜਾਂ ਚੌਥੇ ਪੱਤੇ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਤੇ ਲੱਕ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਪੀਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੱਤੇ ਸੁੱਕ ਕੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਲਈ 25 ਕਿਲੋ ਜਿੱਕ ਸਲਫੇਟ (21%)

ਨੂੰ ਏਨੀ ਹੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਾ ਲਉ ਅਤੇ ਛੱਟਾ ਦੇ ਦਿਉ। ਇਹ

2-3 ਸਾਲ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਕ ਦੀ ਘਾਟ ਫਸਲ ਉੱਤੇ ਜਿੱਕ ਸਲਫੇਟ (0.5%) ਦੀ ਸਪਰੇਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਏਕੜ ਲਈ ਇਕ ਕਿਲੋ ਜਿੱਕ ਸਲਫੇਟ ਅਤੇ ਅੱਧ ਕਿਲੋ ਅਣਬੁਝਿਆ ਚੂਨਾ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ 2-3 ਵਾਰ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਹਲਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਉੱਪਰ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੱਤੇ ਦਾ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪੀਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਉੱਪਰ ਹਲਕੇ ਸਲੇਟੀ ਤੋਂ ਗੁਲਾਬੀ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਧੱਬੇ ਪੈ ਜਾਣ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਲੇਟੀ ਗੁਲਾਬੀ ਧਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੇ 0.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ (1 ਕਿਲੋ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ 200 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਦੇ ਘੋਲ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੇ ਪਿੱਛਲੇ ਸਾਲ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਆਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਛਿੜਕਾਅ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ 2-4 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਛਿੜਕਾਅ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਫਤੇ-ਹਫਤੇ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੇ ਕਰੋ। ਰੇਤਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਂਧਿਕ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉੱਪਰਲੇ ਨਵੇਂ ਪੱਤੇ ਹਲਕੇ ਹਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੀਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੇਠਲੇ ਪੱਤੇ ਹਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕੁਇੰਟਲ ਜਿਪਸਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰੋ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿਉ। ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀਲੀ ਕੁੰਗੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੀ ਪੀਲੀ ਕੁੰਗੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਆਮਦ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਪੀਲੀ ਕੁੰਗੀ ਕਣਕ ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ 0.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਐਮਪੈਕਟ ਐਕਸਟਰ

ਜਾਂ ਕੈਵੀਅਟ ਜਾਂ ਕਸਟੋਡੀਆ ਜਾਂ ਓਪੋਰਾ ਜਾਂ ਟਿਲਟ ਜਾਂ ਸਾਇਨ ਜਾਂ ਬੰਪਰ ਜਾਂ ਕੰਪਾਸ ਜਾਂ ਸਟਿਲਟ ਜਾਂ ਮਾਰਕਜ਼ੋਲ ਦੇ ਘੋਲ ਨਾਲ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਉ।

ਤੋਲ ਬੀਜ : ਤੋਰੀਏ ਦੀ ਸਹੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਣੇ ਦੇ ਗਾਲੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਲਈ 25 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲਗਾਓ।

ਦਾਲਾਂ : ਛੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਸਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਗੋਡੀ ਕਰੋ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੀਜੀ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਅੱਧ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿਉ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਾਈ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਦਿਉ।

ਕਮਾਦ : ਫਸਲ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅੱਧ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਦਿਉ। ਅਗੋਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਨ ਅਤੇ ਕਟਾਈ (ਮਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ)

ਸੋਧ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੀਜ ਦੀ ਉੱਗਣ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਉਂਕੇ ਦਾ ਹਮਲਾ ਰੇਤਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਮਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 1.2 ਲਿਟਰ ਡਰਸਬਾਨ 20 ਈ ਸੀ (ਕੋਲੋਰਪਾਈਰੀਫਾਸ) ਨੂੰ 20 ਕਿਲੋ ਸਲੂਬੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਟਾ ਦੇਵੋ। ਜੇਕਰ ਕਣਕ ਵਿੱਚ ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੇ ਨਦੀਨ ਹੋਣ ਤਾਂ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 2, 4-ਡੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 35-45 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਿਛੇਤੀ ਬੀਜੀ ਫਸਲ ਤੇ 45 ਤੋਂ

ਪੀ 400 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋ। ਹਲਕੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 300 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋ ਜਾਂ ਸਲਫੋਸਲਫੂਰਾਨ 13 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ 2-3 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 150 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਰਤ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰ੍ਹੋਂ, ਰਾਇਆ, ਛੋਲੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੌੜੀ ਪੱਤੀ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਰਲਾ ਕੇ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਉੱਥੇ ਇਸ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ)।

ਗੁੱਲੀ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੇ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ 160 ਗ੍ਰਾਮ ਐਟਲਾਂਟਿਸ 3.6 ਡਬਲਯੂ ਡੀ ਜੀ ਜਾਂ 16 ਗ੍ਰਾਮ ਟੋਟਲ/ਮਾਰਕਪਾਵਰ 75 ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਐਟਲਾਂਟਿਸ 3.6 ਡਬਲਯੂ ਡੀ ਜੀ (ਮੀਜ਼ੋਸਲਫੂਰਾਨ+ਆਈਓਡੋ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਉ। ਕਟਾਈ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿਉ।

ਹਰੇ ਚਾਰੇ : ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਅਗੋਤੀ ਬੀਜੀ ਜਵੀ ਨੂੰ ਕੱਟ ਲਵੋ। ਜੇਕਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਬੂਈ (ਪੰਘਾ ਘਾਹ) ਬਹੁਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਵੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਟਾਈਆਂ ਨਾ ਲਵੋ। ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੂਸਣ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਵਾਲੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਰੇਤਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਫਸਲ ਤੇ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਤਣੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭੂਰੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੇ ਧੱਬੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕ ਕੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤੇ ਛਾਨਣੀ-ਛਾਨਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਘਾਟ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ 0.5% ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ (1/2 ਕਿਲੋ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ 100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਫਸਲ ਕੱਟਣ ਉੱਪਰੰਤ ਦੋ ਹਫਤੇ ਦੇ ਨਵੇਂ ਫੁਟਾਰੇ ਤੇ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਫਤੇ-ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ 2-3 ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਤਣਾ ਗਲਣ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਸਲ ਕੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖੇਤ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਲੱਗਣ ਦਿਉ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਲੂ : ਬੀਜ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਵਿੱਚ, ਅੱਧ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਰਾਲ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ। ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਜੇਕਰ 100 ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ 20 ਤੇਲੇ ਦਿਸਣ ਤਾਂ ਪਤਰਾਲ ਕੱਟ ਦਿਉ। ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦਿਉ। ਪਿਛੇਤੇ ਖੁਲਸ ਰੋਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਸਲ ਤੇ ਇੰਡਿਫਿਲ ਐਮ-45 / ਮਸ ਐਮ-45 / ਮਾਰਕਜ਼ੋਬ ਬਾਕੀ ਸਫਾ 12 'ਤੇ

ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਸਮਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਧ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਆਈ.ਏ.ਆਰ.ਆਈ. (ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ) ਅਤੇ ਆਈ.ਆਈ. ਡਬਲਿਊ. ਬੀ. ਆਰ. (ਕਣਕ ਤੇ ਜੌਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਕਰਨਾਲ) ਵਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਮਸਾਂ ਅੱਧੇ ਕੁ ਰਕਬੇ 'ਚ ਕਣਕ ਬੀਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ

ਇਸ ਸਾਲ ਬਿਜਾਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਝੋਨੇ, ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਤਕਰੀਬਨ 6 ਲੱਖ ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚੋਂ ਕਾਫੀ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਝੋਨਾ ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਬੀਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਕਬੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਹੁਣ ਨਵੰਬਰ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਕੱਟ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਝੋਨੇ ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਯੋਗ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ। ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨ ਗੱਠਾਂ ਬਨ੍ਹਾ ਕੇ, ਪਲਾਂਟਾਂ ਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਕਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਅੱਗਾਂ ਲਗਵਾਉਣੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸਖਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ

ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਪਛੜੀ

ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰ ਲੈਣ।

ਝੋਨੇ, ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕਟਾਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਕਣਕ ਬੀਜਣ ਨਹੀਂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਰੀ ਨਾਲ ਪਿਛੜੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਧ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ, ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੁੰਹਦ ਅਤੇ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਣਕ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਤੇ ਕੱਚੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਸੀਡਰ ਤੇ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵੱਡੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹੀ

ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ। ਝੋਨੇ ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕਟਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਝਾੜ ਪੱਥੇ ਇਸ ਸਾਲ ਫਸਲ ਬੜੀ ਆਸ਼ਾਨਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 208 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਤਪਾਦਨ 205 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ 182 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਫਸਲ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ 188 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਸਲ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 16-17 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਫਸਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ 31.93 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਜੋ ਝੋਨਾ ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਥੱਲੇ ਸੀ, ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਔਸਤ ਝਾੜ 'ਚ ਵੀ ਨੁਮਾਇਆਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 78 ਤੋਂ 81 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਚ ਪੂਸਾ-44 ਕਿਸਮ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਝੋਨਾ, ਬਾਸਮਤੀ ਥੱਲੇ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ 'ਚੋਂ 17-18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਾ ਨੁਮਾਇਆਂ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਨੂੰ 36 ਤੋਂ 45 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀ. ਆਰ-126 ਕਿਸਮ (ਜੋ

ਪੱਕਣ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ) ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਸਾ-44 ਕਿਸਮ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ

ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੱਕਣ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਪੂਸਾ 2090 ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਿਡ ਰਾਈਸ ਇੰਪ੍ਰੂਵਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਟ੍ਰਾਇਲਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੋਜ ਕਰ ਕੇ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਜੋ ਐਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਅਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ 'ਚ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੰਜਾਬ

'ਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਇੱਥੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਸਾ-44 ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣੇਗੀ।

ਬਾਸਮਤੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਬੜਾ ਉੱਜਵਲ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਬਾਸਮਤੀ ਦੇ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਹੈ। ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ-1121, ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ-1718 ਅਤੇ ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ-1885 ਕਿਸਮਾਂ 4500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੱਕ ਵਿਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਛਲ ਪੂਸਾ-1401 ਕਿਸਮ 4200-4300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਵਿਕੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੂਜੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ-1509 ਆਦਿ 3500-3700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਸਮਤੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਕੀਮਤ (ਐਮ.ਈ. ਪੀ.) ਜੋ 1200 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 950 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਟਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰਾਈਸ ਐਕਸਪੋਰਟਰ ਵਿਜੇ ਸੇਤੀਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬੜਾ ਉੱਜਵਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕੀਮਤ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਜੋ ਇਸ ਸਾਲ 6 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਵਧ ਜਾਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਫਸਲੀ-ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਲੀ ਦੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੇਗੀ।

Mahindra Rise.

BIG ON FEATURES. BIG ON SAFETY.

BIG ON SAVINGS.

RAJ VECHILES PVT. LTD

<p>PATIALA Hira Bagh, Rajpura Road M. 92163-83180</p>	<p>SANGRUR Near India Oil Depot, Mehlan Road</p>	<p>BARNALA Opp. Grand Castle Resort, Raikot Road</p>	<p>MALERKOTLA Near Gaunspura, Ludhiana Road</p>
--	---	---	--

ਫੈਸਟੀਵਲ ਆਫਰ

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਵੱਲੋਂ

ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡੀਲਰ/ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰਾਂ ਲਈ

ਚੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੂਟ

ਵੱਟਸਐਪ
ਰਾਹੀਂ ਫਰੀ
ਸਰਵਿਸ ਪਾਓ।

ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ **300/-** ਰੁਪਏ

ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ **500/-** ਰੁਪਏ

KHETI DUNIYAN
TID - 62763351

ਚੰਦੇ ਭਰਨ ਲਈ QR ਕੋਡ ਸਕੈਨ ਕਰੋ।

ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ

ਨਾਮ.....

ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ.....

ਪੁਰਾਣਾ ਗ੍ਰਾਹਕ ਨੰਬਰ (ਜੇਕਰ ਹੈ).....

ਸਥਾਈ ਪਤਾ.....

.....

ਪਿੰਡ..... ਡਾਕ:.....

ਤਹਿਸੀਲ..... ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ.....

ਰਾਜ..... ਪਿਨ ਕੋਡ.....

ਵਾਇਆ..... ਫੋਨ ਨੰ.....

ਰੁਪਏ.....

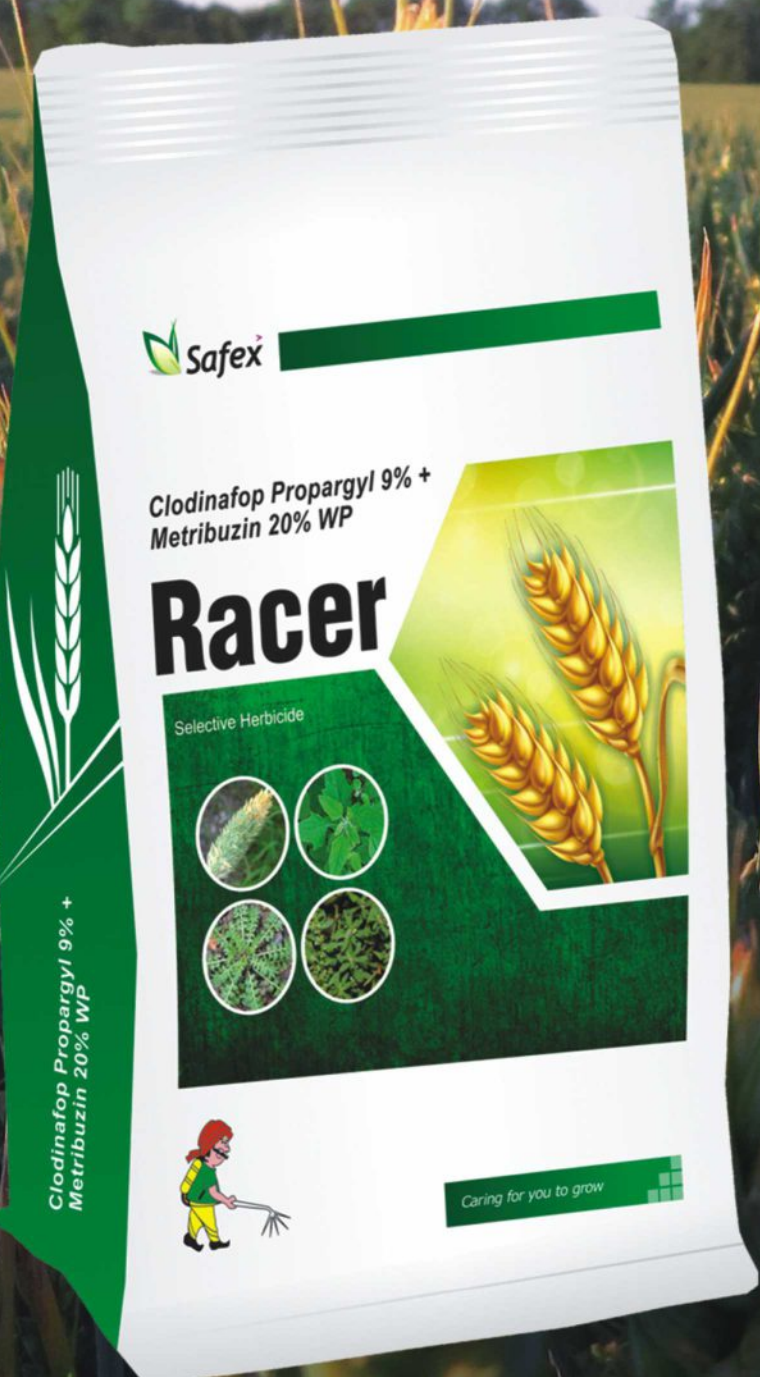

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਕੇ. ਡੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਰੋਡ, ਨੇੜੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਰਕਿਟ, ਪਟਿਆਲਾ-147001
ਮੋ. 90410-14575 ਈ-ਮੇਲ : kdpublishations@yahoo.co.in

ਕਣਕ ਮਸਤ,
ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਪਸਤ!
— ਮੈਫੇਕਸ ਦਾ ਰੇਸਰ

Recommendation:
Wheat.

**Call Us On Our
Toll Free No. :**
1800 102 3959